

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О. О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра філософії, біоетики та історії медицини
ВІДДІЛЕННЯ РЕЛІГІЄЗНАВСТВА ІНСТИТУТУ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
ЦЕНТР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ "HUMANUS" (Болгарія)
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ ТА МЕДИЧНОЇ ЕТИКИ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ КОМЕНСЬКОГО В БРАТИСЛАВІ (Словаччина)

ФІЛОСОФІЯ РЕЛІГІЇ ТА МЕДИЦИНИ В ПОСТСЕКУЛЯРНУ ДОБУ

матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького)

11 – 12 червня 2020 р.

УДК 2+61] (062)

Р 36

Філософія релігії та медицини в постсекулярну добу: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького). – К.: НМУ ім. О. О. Богомольця, ВР ІФ ім. Г. С. Сковороди НАНУ, 2020. – 251 с.

ISBN 978-966-02-9270-3

Редакційна колегія:

Кучин Юрій Леонідович – перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Земсков Сергій Володимирович – проректор з наукової роботи та інновацій НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Скрипник Рімма Леонідівна – проректор з науково-педагогічної роботи, міжнародних зв'язків та європейської інтеграції НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Филипович Людмила Олександрівна – завідувач відділу філософії та історії релігії Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України, професор.

Відповідальні редактори:

Васильєва Ірина Василівна – завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ ім. О. О. Богомольця, професор

Шевченко Сергій Леонідович – професор кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ ім. О. О. Богомольця

Технічні редактори:

Васюк Ірина Василівна – пошукач кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ ім. О. О. Богомольця

Лапутько Анна Валеріївна – старший лаборант кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ ім. О. О. Богомольця

Затверджено до друку Вченою радою Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (протокол № 10 від 27 травня 2020 р.)

ISBN 978-966-02-9270-3

© НМУ ім. О. О. Богомольця, 2020
© ВР ІФ ім. Г. С. Сковороди НАНУ, 2020

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ПИТАННЯ ЛЮДСЬКОЇ ГІДНОСТІ У ХРИСТІЯНСЬКІЙ ДУХОВНІЙ ТРАДИЦІЇ	12
<i>Васильєва І. В.</i>	
РЕЛІГІЯ ТА ПРАВО ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ТА СУСПІЛЬСТВА	15
<i>Бучма О. В.</i>	
МЕТАФІЗИКА ЗДОРОВ'Я ТА ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ЛЮДИНИ	18
<i>Держко І. З.</i>	
ГУМАННІ ЗАСАДИ МИЛОСЕРДЯ І МЕДИЦИНИ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ	22
<i>Ступак Ф. Я.</i>	
ПРИКЛАДИ ЛІКАРІВ – ГІДНІ НАСЛІДУВАННЯ	25
<i>Терешкевич Г. Т. (с. Діогена), Джура О. Р.</i>	
ФІЛОСОФІЯ ЗДОРОВОГО ЖИТТЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ СМИСЛИ А. ЛОУЕНА) ...	28
<i>Утюж І. Г.</i>	
БУТИ ЛЮДИНОЮ – ГОЛОВНЕ ЖИТТЄВЕ КРЕДО В. Ф. ВОЙНО-ЯСЕНЕЦЬКОГО ..	30
<i>Алексєєнко А. П.</i>	
КИЯНИН О. ПИМЕН – ТАЛАНОВИТИЙ ЦЕРКОВНИЙ КОМПОЗИТОР, ІКОНОПИСЕЦЬ, БУДІВЕЛЬНИК ПРАВОСЛАВНИХ ХРАМІВ	34
<i>Мойсеєнко В. О., Канюра О. А., Шостка І. П., Тарченко Н. В.</i>	
ДУХОВНІ ТА МОРАЛЬНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ	37
<i>Черкасов В. Г., Дзевульська І. В., Маліков О. В.</i>	
БОЖИЙ ПРОМЫСЛ И ЧЕЛОВЕЧЕСКАЯ СВОБОДА: МЕЖЭПОХАЛЬНЫЙ ДИАЛОГ БЛАЖЕННОГО АВГУСТИНА И СЯТИТЕЛЯ ЛУКИ КРЫМСКОГО	39
<i>Ханжи В. Б.</i>	

Література:

1. Святе Письмо Старого та Нового Заповіту (повний переклад, здійснений за єврейськими, арамейськими та грецькими текстами) / о. І. Хоменко. – Львів: Місіонер, 2008. – 1460 с.
2. Святитель Лука (Войно-Ясенецький) Дух, душа и тело: избранные поучения. 2-е изд. – Москва: Даръ, 2006. – 318 с.
3. Войно-Ясенецький, В. Ф. Наука и религия. – Москва: ОБРАЗ, 2007. – 191 с.
4. Jelardi A. Giuseppe Moscati e la scuola medica sannita del Novecento. Benevento: Edizioni Realtà Sannita, 2004. – 303 p.
5. Наталя Назар. Свята Жанна Беретта Молла. Таємниця покликання. Нескорена вірність –. Львів: Добра книжка, 2011. – 44 с.

Утюж І. Г.,
Запорізький державний медичний університет,
tyyh13@ukr.net

ФІЛОСОФІЯ ЗДОРОВОГО ЖИТТЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ СМИСЛИ А. ЛОУЕНА

Сучасна філософія поступово відходить від аналізу законів буття, переходячи в дискусію тілесності, аналізуючи хвороби. Стикаючись із сотнями медичних історій взаємовідношень лікарів та пацієнтів, відношення лікарів до своєї справи, ми звернули увагу на те, що чимала значимість приділяється фізичному аспекту хвороби людини, полегшенню тілесних страждань, купіюванню симптомів захворювання, і дуже мало саме душевному стану людини, її внутрішнім переживанням, хвилюванням і конфліктам, особливо. Але для лікаря будь-якої спеціальності, на нашу думку, вкрай необхідно звертати увагу саме на душевний стан своїх пацієнтів, приділяти увагу спілкуванню із ними.

Такі деонтологічні основи в роботі лікаря цікаво представлені в роботі А. Лоуена “Психологія тіла”. Саме цій роботі автор приділяє багато уваги аналізу психосоматичних станів, внутрішніх проблем людини, вправам для подолання внутрішніх психологічних проблем, які так часто є прихованими причинами різних хвороб.

А. Лоуен, американський психіатр та психотерапевт, створив напрямок біоенергетики. Взявши від Вільгельма Райха основні поняття про енергетичну основу психофізичних процесів, він розвинув власну концепцію психотерапії та заснував в 50-х роках Інститут Біоенергетичного Аналізу в Нью-Йорку, що стало передумовою створення в наступні 30 років декількох десятків схожих установ у багатьох країнах.

Біоенергетика розглядає функціонування психіки людини в категоріях тіла та енергії, вважаючи джерелом невротів, депресій, пригнічення почуттів,

що проявляється у вигляді хронічних м'язових напружень, що блокують вільний потік енергії в організмі. В ранньому дитинстві проявляються, а потім закріплюються специфічні навички уникнення болю, розпачу, страху та засоби отримання безпеки та любові оточуючих. Вони призводять до розвитку структури характеру людини, що складається з часто викривленого образу світу та власної особистості, ригідних схем поведінки та відчуттів, а також обмежує життєвість організму патернів "самовладання", що називається також "панцирем характеру". Таким чином фізичний вигляд людини символічно відображає її психіку.

Як бачимо, А. Лоуен у своїй роботі, акцентує увагу на тих речах, від яких наша медицина дедалі більше відходить, акцентуючи увагу лише на наборі конкретних симптомів для кожної конкретної хвороби, певних лабораторних та інструментальних методів діагностики, звичайних стандартних схем лікування. Але проблема діагностики та лікування хвороб лежить значно глибше та криється в глибинах людської психіки.

А. Лоуен наголошує на тому, що хвороби організму можна зрозуміти тільки шляхом цілісного підходу до людини.

Автор визначає чіткі смислові константи правила біоенергетики, воно полягає в тому, що людина втрачає контакт із кожною частиною тіла, де присутнє хронічне м'язове напруження. Чим більш жорстоким стає тіло, тим менше стає в ньому відчуттів, і тим більше воно стає подібним до машини. Мозок такої людини стає більш активним, і людина починає засновувати "самовідчуття" виключно на своїх розумових процесах. Тіло стає апаратом для перенесення голови та створення нею думок. У такій людині мало життя та духовності.

Завдяки біоенергетиці ми маємо змогу читати "язик тіла", бачити внутрішні конфлікти пацієнта, що виявляються в хронічному м'язовому напруженні тіла. Люди за допомогою психотерапевта вчаться відчувати це напруження, розслабляти власне тіло та повертати йому природну грацію, яка ще є притаманною маленьким дітям, життя яких ще не підпорядковано стереотипам, внутрішнім конфліктам, страхам.

Хронічне м'язове напруження є ні чим іншим, як пригніченим відчуттям розпачу, паніки, злості, приниження. Його не можна подолати, якщо не звільнитися від цих відчуттів. Ось саме тому такій людині й необхідний терапевт, який сам пройшов через це відчуття та знає, як знайти з нього вихід [1, с. 95-96]. І саме тому, на нашу думку, емоційний стан пацієнта, його усвідомлення власного стану та переживань і є ключем до подолання багатьох хвороб.

Багато людей скептично ставляться до понять і значної ролі психосоматики у виникненні різних захворювань. Але ж чому тоді позитивний емоційний стан так часто допомагає одужувати від хвороби набагато швидше, аніж коли пацієнт знаходиться в пригніченому стані, загнаний власними страхами та переживаннями.

Звертаючись до поняття сенсу людського життя не можна не згадати значення, яке відіграє релігія в житті багатьох людей. На думку А. Лоуена, релігія для людини психотерапевтичний інструментарій самолікування, який

дозволяє наблизитись до гармонії з самим собою і людьми, до природи, до духовного росту і самозбереження. Нажаль, відмічає автор, така смислова парадигма не властива людині західного світу, на відміну від східної культури і цивілізації. “На Сході люди не тільки зберігають анімістичні уявлення, але й більше вірять в оздоровлюючу міцність тіла. Ця віра не відкидає, звісно, допомоги, яку, наприклад, може надати антибіотик у боротьбі з гострою інфекцією. Тим не менш, твердження, що віра творить дива, правдиво. В дуже багатьох документально підтверджених випадках віра змінила прогноз смерті, та факт одужання виглядав як чудо. Ці чудеса однак не є результатом діяльності таємних зовнішніх сил, що входять у тіло для того, щобвилікувати хворобу. Таке розуміння надає в основному сучасна медицина, звертаючись за допомогою ліків та інструментів. Віра діє зсередини, хоча може бути замінена досвідом любові” [1, с.100].

Для А. Лоуена “духовність” тісно пов’язана з енергією та Любов’ю до бога і тут психотерапевт ототожнює поняття духовності з деяким похваленням тілесності. Бог не дає людині відчутти втомленість від життя. Таким чином, в центрі уваги А. Лоуена розташовується проблема цілісності людини.

Литература:

1. Лоуэн А. Психология тела: биоэнергетический анализ тела / Пер, с англ. С. Коледа. – М.: Институт Общегуманитарных Исследований, 2000 – 256 с.
2. Лоуэн А. Сборник биоэнергетических опытов / А. Лоуэн, Л. Лоуэн; Пер. с англ. Е.В. Поле. – М: ООО “Издательство АСТ”, 2004. – 188 с.

Алексєнко А. П.,

Харківський національний медичний університет,
apalexeeenko46@gmail.com

БУТИ ЛЮДИНОЮ – ГОЛОВНЕ ЖИТТЄВЕ КРЕДО В.Ф. ВОЙНО-ЯСЕНЕЦЬКОГО

XX століття науковці нерідко оцінюють як “криваве”. Це була епоха масового духовного падіння людей. Але в той же час в своїй духовній сутності вона відкрилась як епоха, багата на героїчні зусилля (мучеництво, сповідання, велике подвижництво)...

Святитель Лука (В. Ф. Войно-Ясенецький) був людиною, яка зберігала світло істини й вогонь життя християнського. Він серед тисячі інших не звернув з істинного шляху і ніс свічку віри через усі земні випробування. І в цій епосі життя архієпископа Луки (В.Ф. Войно-Ясенецького) було занадто жорстоким і трагічним, бо він належить до когорти тих людей, які своїм життям демонстрували велику міру відповідальності за вибір життєвого шляху й того